

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. liepos 1 d. *

Byloje C-49/07

dėl *Dioikitiko Efeteio Athinon* (Graikija) 2006 m. lapkričio 21 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2007 m. vasario 5 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE)

prieš

Elliniko Dimosio,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts ir A. Tizzano, teisėjai J. N. Cunha Rodrigues, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, J. Klučka (pranešėjas), T. von Danwitz, A. Arabadjiev ir C. Toader,

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

* Proceso kalba: graikų.

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2008 m. sausio 23 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE)*, atstovaujamos *dikigoros* A. Pliakos,

— Graikijos vyriausybės, atstovaujamos S. Spyropoulos, K. Boskovits, S. Trekli ir Z. Chatzipavlou,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos T. Christoforou ir F. Amato,

susipažinęs su 2008 m. kovo 6 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su EB 82 ir 86 straipsnių išaiškinimu.

- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bylą tarp *Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE)* (Graikijos motociklų sporto federacija, toliau – MOTOE) ir *Elliniko Dimosio* (Graikijos valstybė) dėl finansinio neturtinės žalos, kurią MOTOE tvirtina patyrusi dėl *Elliniko Dimosio* implicitinio atsisakymo suteikti jai leidimą surengti motociklų lenktynes, atlyginimo.

Teisinis pagrindas

- 3 Pagal Graikijos kelių kodekso, remiantis jo redakcija pagal Įstatymą Nr. 2696/1999 (FEK A'57), 49 straipsnį:

„1. <...> motociklų ir motorinių dviračių lenktynės viešuose ar privačiuose keliuose ir vietose leidžiamos tik gavus atitinkamą leidimą.

2. Pirmoje dalyje nurodytą leidimą išduoda:

<...>

c) visoms <...> motociklų ir motorinių dviračių lenktynėms – viešosios tvarkos ministras ar jo įgaliotos institucijos, gavus juridinio asmens, Graikijoje oficialiai atstovaujancio <...> Tarptautinei motociklininkų federacijai (toliau – TMF), pritarimą.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 4 MOTOE yra pagal privatinę teisę įsteigta pelno nesiekianti asociacija, kurios tikslas – Graikijoje rengti motociklų lenktynes. Jai priklauso įvairūs regioniniai motociklininkų klubai.
- 5 2000 m. vasario 13 d. ši asociacija pateikė kompetentingam ministrui prašymą leisti rengti lenktynes MOTOE Graikijos taurei laimėti pagal prie šio prašymo pridėtą programą.
- 6 Pagal Graikijos kelių kodekso 49 straipsnio 2 dalį ši programa buvo perduota juridiniam asmeniui, pelno nesiekiančiai asociacijai, *Elliniki Leschi Aftokinitou kai Perigiseon* (Graikijos automobilių sporto ir ekskursijų klubui, toliau – ELPA), kuris Graikijoje atstovauja TMF, kad jis pateiktų pritarimą, kad būtų suteiktas prašomas leidimas.

- 7 2000 m. kovo 16 d. laiške ELPA paprašė MOTOE, kad prieš du mėnesius iki kiekvienų lenktynių ši pateiktų jam atskirus kiekvienų lenktynių nuostatus, kad būtų galima kontroliuoti dalyvių sąrašą, trasos ar kelių, kur turi vykti lenktynės, schemą, patvirtintas saugumo priemones ir apskritai patikrinti, kad lenktynės vyktų saugiai. Be to, ELPA paprašė, kad lenktynės rengiantys klubai pateiktų savo įstatų kopijas *Ethniki Epitropi Agonon Motosikletas* (Nacionalinė motociklų lenktynių komisija, toliau – ETHEAM), kurią įsteigė ELPA ir kuri buvo įgaliota rengti bei kontroliuoti motociklų lenktynes.
- 8 Kompetentingai ministerijai adresuotu 2000 m. gegužės 5 d. Prašymu Nr. 28 MOTOE pakartojo savo prašymą suteikti jai leidimą su šešiais klubais surengti šešerias lenktynes nuo 2000 m. liepos 9 d. iki 2000 m. lapkričio 26 dienos. Šio prašymo priede ji pateikė atskirus kiekvienų lenktynių nuostatus bei minėtų klubų įstatus. Šis prašymas taip pat buvo perduotas ELPA, kad jis pateiktų savo pritarimą šioms lenktynėms rengti.
- 9 ELPA ir ETHEAM nusiuntė raštą MOTOE, primindami jai tam tikras nuostatas, taikomas motociklų lenktynėms Graikijoje rengti. Be kita ko, šiame rašte buvo pažymėta, kad ETHEAM, įgaliota ELPA, kuris pagal įstatymus yra vienintelis TMF atstovas Graikijoje, skelbia motociklų čempionatus, lenktynes taurėms ir premijoms laimėti. Kai ūkio subjektas ar klubas, kuris atitinka būtinus reikalavimus lenktynėms rengti, nori paskelbti apie lenktynes taurei ar specialiai premijai laimėti, jis turi, remdamasis šiuo raštu, kreiptis į ETHEAM ir pateikti atitinkamą skelbimą. ETHEAM, įvertinusi skelbimą, priima sprendimą, be kita ko, numatydamą lenktynių eigos sąlygas, remdamasi tarptautiniais ir nacionaliniais nuostatais. Siekdamas gauti pritarimą rengti lenktynes, kalbant net ir apie lenktynių taurei ar premijai laimėti rengimą, kiekvienas organizatorius, kuris rengia vieną iš šių renginių etapų, turi atitikti Nacionaliniuose motociklų lenktynių nuostatuose bei ETHEAM taisyklėse nustatytas sąlygas. ELPA ir ETHEAM taip pat priminė MOTOE, kad tuo atveju, kai vykstant sporto sezonui organizatorius prašo paskelbti papildomas lenktynes, prašomų lenktynių datos neturi sutapti su jau numatytų lenktynių datomis, o tai – tiek lenktynininkų, tiek organizatorių labui. Dėl šios priežasties lenktynių, kurios turėtų būti surengtos per 2001 m. sporto sezoną, programa turi būti pateikta ELPA ir ETHEAM ne vėliau kaip 2000 m. rugsėjo 15 dieną.

- 10 Atsakydama į MOTOE prašymą suteikti informacijos, kas buvo nuspręsta dėl jos prašymų suteikti leidimą, kompetentinga ministerija 2000 m. rugpjūčio mėn. ją informavo negavusi jokio rašto iš ELPA dėl jo pritarimo pagal Graikijos kelių kodekso 49 straipsnį.
- 11 Manydama, kad toks implicitinis atmetimas buvo neteisėtas, MOTOE pareiškė ieškinį *Dioikitiko Protodikeio Athinon* (Atėnų pirmosios instancijos administracinis teismas), siekdama gauti 5 000 000 GRD finansinį atlyginimą už neturtinę žalą, kurią ji tvirtino patyrusi dėl to, kad negalėjo rengti aptariamų lenktynių.
- 12 MOTOE tvirtino, kad Graikijos kelių kodekso 49 straipsnis prieštarauja konstituciniam administracinių institucijų nešališkumo principui, EB 82 straipsniui ir EB 86 straipsnio 1 daliai, remdamasi tuo, kad ginčijama nacionalinė nuostata leidžia ELPA, kuris pats rengia motociklų lenktynes, įtvirtinti monopolį šioje srityje ir juo piktnaudžiauti.
- 13 ELPA įstojo į bylą *Dioikitiko protodikeio Athinon* atsakovės *Elliniko Dimosio* reikalavimams palaikyti. Prie įstojimo į bylą paaiškinimo, be kita ko, ji pridėjo savo 1924 m. įsteigtos asociacijos statutą bei 2000 m. motociklų lenktynių ataskaitą, kurią išleido ETHEAM. Šioje ataskaitoje buvo 2000 m. ETHEAM taisyklės, be kita ko, susijusios su organizatorių turimais pateikti dokumentais dėl leidimų rengti lenktynes suteikimo, turimais pateikti lenktynių nuostatais, registracijos mokesčio nustatymu ir kitais finansinio pobūdžio klausimais. Toje pačioje ataskaitoje buvo nacionaliniai motociklų sporto nuostatai (toliau – EAKM).

14 Dėl EAKM reikia nurodyti:

- šių nuostatų 10 straipsnio 7 dalyje numatyta, kad kiekvienas sporto renginys, tarp jų – čempionatas, ELPA ir ETHEAM taurė ar premija, gali būti rengiamas reklamuojant finansinį rėmėją, kurio pavadinimas ar kita nuoroda yra pateikti lenktynių pavadinime, tačiau tik gavus ELPA ir ETHEAM pritarimą,
- EAKM 60 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad per sporto renginius yra leidžiama reklama ant lenktynininkų aprangos, šalmų, jeigu nepaveikiamos jų techninės savybės, ir motociklų. Greičio lenktynėse ir *motocross* čempionatuose, lenktynėse ELPA ir ETHEAM taurėi ar premijai laimėti organizatoriai neturi teisės nurodyti lenktynininkams, keleiviams ar ant motociklų reklamuoti kokią nors prekę, nebent su tuo sutinka pats dalyvis. Vis dėlto kai vadovaujamosi ELPA ir ETHEAM sudaryta finansinio rėmimo sutartimi, šios sutarties nuostatos taikomos lenktynininkams, keleiviams ir motociklams,
- pagal EAKM nuostatų 110 straipsnio 1 dalį „(motociklų lenktynių) organizatorius – tiesiogiai ar per priežiūros instituciją (t. y. – ELPA ir ETHEAM) turi pasirūpinti sporto renginio draudimu, kuris tuo atveju, jei per lenktynes ar treniruotes įvyktų nelaimingas atsitikimas ar būtų padaryta žala tretiesiems asmenims, apimtų organizatoriaus, konstruktorių, lenktynininkų, keleivių <...> atsakomybę“.

15 *Dioikitiko Protodikeio Athinon* atmetė MOTOE ieškinį, remdamasis, be kita ko, tuo, kad Graikijos kelių kodekso 49 straipsnis leidžia užtikrinti tarptautinių normų dėl saugios motociklų lenktynių eigos laikymąsi ir kad MOTOE nenurodė, jog dėl šios nuostatos atsiranda dominuojanti padėtis bendrojoje rinkoje, nei kad ši nuostata gali padaryti įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai, nei kad ELPA piktnaudžiavo dominuojančia padėtimi.

16 Dėl tokio sprendimo MOTOE pateikė apeliacinį skundą *Dioikitiko Efeteio Athinon*, kuris pirmiausia nurodo, kad ELPA veikla neatsiriboja vien tik sporto sritimi, t. y. vien tik Graikijos kelių kodekso 49 straipsniu jam suteiktais įgaliojimais, nes jis taip pat vykdo veiklą, kurią prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kvalifikavo kaip „ekonominę“ ir kuri apima finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutarčių sudarymą. Todėl *Dioikitiko Efeteio Athinon* klausia, ar ELPA gali būti laikomas įmone Bendrijos konkurencijos teisės, visų pirma – EB 82 ir 86 straipsnių prasme ir todėl jam taikomas draudimas piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas aiškina Graikijos kelių kodekso 49 straipsnį taip, kad ELPA yra vienintelis juridinis asmuo, įgaliotas pritarti bet kokiam prašymui leisti rengti motociklų lenktynes. Jis pabrėžia, kad paraleliai ši asociacija rengia lenktynes ir teikia premijas, ir vykdo pirmiau minėtą ekonominę veiklą.

17 *Dioikitiko Efeteio Athinon* toliau pažymi, jog pareiškėjai, kurių prašymas leisti rengti motociklų lenktynes atmetamas dėl to, kad negautas ELPA pritarimas, neturi jokios veiksmingos vidaus teisių gynimo priemonės dėl tokio sprendimo. Iš tikrųjų, viena vertus, nenumatyta, kad ELPA pateikti atsisakymai suteikti pritarimą turi būti motyvuoti, kita vertus, kai dėl kompetentingos ministerijos atsisakymo suteikti leidimą pateikiamas ieškinys teisme dėl motyvacijos trūkumo, kuris yra patenkinamas, Graikijos teisė nenumato, kad pareiškėjui toks leidimas yra suteikiamas. Be to, ELPA netaikoma kontrolė ar koks nors vertinimas dėl to, kaip jis naudojasi Graikijos kelių kodekso 49 straipsniu jam suteikta prerogatyva. Tokia situacija bet kurio subjekto iš Europos Sąjungos valstybės narės, suinteresuoto rengti motociklų lenktynes ar kitą sporto renginį Graikijoje, atžvilgiu yra nepakeičiamas faktas.

18 Tokiomis aplinkybėmis *Dioikitiko Efeteio Athinon* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar EB 82 ir 86 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jie taip pat apima juridinio asmens, kuris yra nacionalinis (TMF) atstovas ir vykdo pirmiau nurodytą ekono-

minę veiklą, sudarydamas finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis, jam rengiant sporto renginius motorinių transporto priemonių sektoriuje, veiklą?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar pirmiau minėtos EB sutarties straipsnius atitinka (Graikijos kelių kodekso) 49 straipsnis, kuris, siekiant gauti nacionalinės kompetentingos valdžios institucijos (šiuo atveju – Viešosios tvarkos ministerijos) leidimą rengti motorinių transporto priemonių lenktynes, pirmiau minėtam juridiniam asmeniui suteikia įgaliojimus pateikti pritarimą lenktynėms rengti, nenustatant šių įgaliojimų vykdymo ribų, įpareigojimų ir kontrolės?“

Dėl prejudicinių klausimų

- ¹⁹ Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, pirma, ar juridinis asmuo, pelno nesiekianti asociacija, kaip antai ELPA, patenka į EB 82 ir 86 straipsnių taikymo sritį, nes jo veikla yra ne tik dalyvauti priimant administracinius sprendimus leisti rengti motociklų lenktynes, bet taip pat pačiam rengti tokias lenktynes ir kartu sudaryti finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis, ir, antra, ar šios Sutarties nuostatos nedraudžia nuostatos, kaip antai įtvirtinta kelių kodekso 49 straipsnyje, tiek, kiek ji suteikia tokiai asociacijai įgaliojimus pritarinti prašymams leisti rengti tokias lenktynes, nenustatant šių įgaliojimų vykdymo ribų, įpareigojimų ar kontrolės.

- ²⁰ Šiuo klausimu reikia priminti, kad Bendrijos konkurencijos teisė taikoma įmonių veiklai (1977 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *GB-Inno-BM*, 13/77, Rink. p. 2115, 31 punktas ir 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *ETI ir kt.*, C-280/06, Rink. p. I-10893, 38 punktas ir jame minėta teismo praktika). Be to, konkrečiau kalbant, EB 82 straipsnis taikomas dominuojančią padėtį užimančioms įmonėms.

- 21 Nors Sutartyje įmonės sąvoka neapibrėžta, Teisingumo Teismas ne kartą yra nusprendęs, kad įmone turi būti laikomas bet koks ekonominę veiklą vykdančias subjektas, neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ar jo finansavimo būdus (1991 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Höfner ir Elser*, C-41/90, Rink. p. I-1979, 21 punktas ir 2004 m. kovo 16 d. Sprendimo *AOK Bundesverband ir kt.*, C-264/01, C-306/01, C-354/01 ir C-355/01, Rink. p. I-2493, 46 punktas).
- 22 Ekonominė veikla laikoma bet kokia veikla, kai konkrečioje rinkoje siūlomos prekės ar paslaugos (žr. pirmiausia 1998 m. birželio 18 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-35/96, Rink. p. I-3851, 36 punktą ir 2000 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Pavlov ir kt.*, C-180/98–C-184/98, Rink. p. I-6451, 75 punktą). Jeigu ši sąlyga tenkinama, aplinkybė, kad veikla yra susijusi su sportu, nekliudo taikyti Sutarties nuostatų (1974 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Walrave ir Koch*, 36/74, Rink. p. 1405, 4 punktas ir 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Bosman*, C-415/93, Rink. p. I-4921, 73 punktas), tarp jų – ir konkurencijos teisės nuostatų (žr. šiuo klausimu 2006 m. birželio 18 d. Sprendimo *Meca-Medina ir Majcen prieš Komisiją*, C-519/04 P, Rink. p. I-6991, 22 ir 28 punktus).
- 23 Kaip nurodyta prašyme priimti prejudicinį sprendimą ir kaip buvo patvirtinta per posėdį Teisingumo Teisme, ELPA, bendradarbiaudamas su ETHEAM, rengia Graikijoje motociklų lenktynes ir sudaro finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis, skirtas komerciškai eksploatuoti šias lenktynes. Ši veikla ELPA yra pajamų šaltinis.
- 24 Pagal Teisingumo Teismo praktiką veikla, kuri patenka į viešosios valdžios prerogatyvų vykdymą, nėra ekonominė veikla, pateisinanti Sutarties konkurencijos nuostatų taikymą (žr. šiuo klausimu 1994 m. sausio 19 d. Sprendimo *SAT Fluggesellschaft*, C-364/92, Rink. p. I-43, 30 ir 31 punktus).

- 25 Kalbant apie galimą viešosios valdžios prerogatyvų vykdymo poveikį tokio juridinio asmens, koks yra ELPA, kvalifikavimui kaip įmonės Bendrijos konkurencijos teisės prasme, reikia pažymėti, kaip tai padarė generalinė advokatė savo išvados 49 punkte, jog vien tai, kad subjektas daliai savo veiklos vykdyti turi viešosios valdžios prerogatyvų, netrukdo jo kvalifikuoti kaip įmonės Bendrijos konkurencijos teisės prasme dėl likusios jo ekonominės veiklos dalies (2002 m. spalio 24 d. Sprendimo *Aéroports de Paris prieš Komisiją*, C-82/01 P, Rink. p. I-9297, 74 punktas). Iš tikrųjų veiklos, kylančios iš viešosios valdžios prerogatyvų vykdymo, ar ekonominės veiklos kvalifikavimas turi būti atliekamas atskirai dėl kiekvienos atitinkamo subjekto vykdomos veiklos dalies.
- 26 Šioje byloje reikia atskirti tokio juridinio asmens, koks yra ELPA, dalyvavimą viešosios valdžios institucijoms priimant sprendimus nuo kitos to paties juridinio asmens vykdomos ekonominės veiklos, kaip antai motociklų lenktynių organizavimas ir komercinis eksploatavimas. Iš to matyti, kad tokiam juridiniam asmeniui suteikti įgaliojimai pritarti prašymams leisti rengti tokias lenktynes netrukdo jo laikyti įmone Bendrijos konkurencijos teisės prasme, kalbant apie jo minėtą ekonominę veiklą.
- 27 Kalbant apie įtaką, kurią tokiam kvalifikavimui gali turėti ta aplinkybė, kad ELPA nesiekia pelno, reikia pabrėžti, kad 2006 m. sausio 10 d. Sprendime *Cassa di Risparmio di Firenze ir kt.* (C-222/04, Rink. p. I-289, 122 ir 123 punktai) Teisingumo Teismas pažymėjo, jog tai, kad prekės tiekiamos ar paslaugos teikiamos nesiekiant pelno, nėra kliūtis tam, kad subjektas, kuris atlieka šiuos sandorius rinkoje, turėtų būti laikomas įmone, nes.
- 28 Taip yra ir tuo atveju, kai veiklą vykdo toks juridinis asmuo, koks yra ELPA. Tai, kad MOTOE, ieškovė pagrindinėje byloje, pati yra pelno nesiekianti asociacija, tokiomis aplinkybėmis neturi jokios įtakos tam, kad toks juridinis asmuo kaip ELPA būtų kvalifikuojamas kaip įmonė. Pirma, neatmestina, kad Graikijoje, be asociacijų, kurių veiklą iš esmės sudaro motociklų lenktynių organizavimas ir komercinis eksploatavimas nesiekiant pelno, taip pat yra asociacijų, kurios vykdo tokią veiklą siekdamos tokio tikslo ir kurios dėl šios priežasties konkuruoja su ELPA, o tą turės patikrinti

prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Antra, pelno nesiekiančios asociacijos, kurios tiekia prekes arba teikia paslaugas tam tikroje rinkoje, gali konkuruoti tarpusavyje. Iš tikrųjų tokių asociacijų sėkmė arba išlikimas ilgainiui priklauso nuo pastarųjų galėjimo atitinkamoje rinkoje teikti paslaugas, išstumiant kitų ūkio subjektų teikiamas paslaugas.

- 29 Todėl toks juridinis asmuo, koks yra ELPA, turi būti laikomas įmone Bendrijos konkurencijos teisės prasme. Tačiau tam, kad jam būtų taikomas EB 82 straipsnis, jis taip pat turi užimti dominuojančią padėtį bendrojoje rinkoje arba didelėje jos dalyje.
- 30 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad pagal EB 234 straipsnio procedūrą, grindžiamą griežtu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo kompetencijos atskyrimu, bet koks nagrinėjamų faktinių aplinkybių įvertinimas priskiriamas nacionalinio teismo kompetencijai (2008 m. vasario 14 d. Sprendimo *Varec*, C-450/06, Rink. p. I-581, 23 punktas). Tačiau tam, kad pastarajam teismui pateiktų naudingą atsakymą, Teisingumo Teismas gali, bendradarbiaudamas su nacionaliniais teismais, pateikti nacionaliniam teismui visas, Teisingumo Teismo manymu, reikalingas nuorodas.
- 31 Prieš nusprendžiant, ar toks juridinis asmuo, koks yra ELPA, užima dominuojančią padėtį EB 82 straipsnio prasme, reikia nustatyti nagrinėjamą rinką tiek atsižvelgiant į atitinkamą prekę ar paslaugą, tiek į teritoriją (1978 m. vasario 14 d. Sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją*, 27/76, Rink. p. 207, 10 punktas).
- 32 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką EB 82 straipsnio taikymo tikslais atitinkamos prekės ar paslaugos rinka apima prekes ar paslaugas, kurios yra nagrinėjamos prekės ar paslaugos substitutai arba kurios gali pakankamai gerai jas atstoti, atsižvelgiant ne tik į jų objektyvias charakteristikas, pagal kurias jos gali tenkinti nusistovėjusius vartotojų poreikius, bet taip pat į konkurencijos sąlygas ir paklausos bei pasiūlos atitinkamoje rinkoje sistemą (žr. šiuo klausimu 1980 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *L'Oréal*, 31/80, Rink. p. 3775, 25 punktą, 1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimo

Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin prieš Komisiją, 322/81, Rink. p. 3461, 37 punktą ir 1991 m. liepos 3 d. Sprendimo *AKZO prieš Komisiją*, C-62/86, Rink. p I-3359, 51 punktą).

33 Šiuo klausimu reikia priminti, kad iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, jog ELPA vykdoma veikla, viena vertus, yra rengti motociklų lenktynes, o kita vertus – eksploatuoti jas komerciškai, sudarant finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis. Šios dvi veiklos rūšys nepakeičia viena kitos, o labiau papildo viena kitą funkciškai.

34 Atitinkamos geografinės rinkos apibrėžimą, kaip ir prekių ar paslaugų rinkos apibrėžimą galima rasti vertinant ekonominiu požiūriu. Geografinė rinka gali būti apibrėžta kaip teritorija, kurioje ūkio subjektai konkuruoja vienodomis sąlygomis, konkrečiai kalbant apie atitinkamas prekes ar paslaugas. Todėl nėra būtina, kad objektyvios konkurencijos sąlygos tarp ūkio subjektų būtų absoliučiai vienodos. Pakanka, kad jos būtų panašios arba pakankamai vienodos (žr. šiuo klausimu minėto sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją* 44 ir 53 punktus). Be to, ši rinka gali apsiriboti viena valstybe nare (žr. šiuo klausimu minėto sprendimo *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin prieš Komisiją* 28 punktą).

35 Todėl, kaip nurodyta prašyme priimti prejudicinį sprendimą ir kaip buvo patvirtinta per posėdį Teisingumo Teisme, ELPA vykdoma veikla apsiriboja Graikijos teritorija. Taigi vienos valstybės narės teritorija gali sudaryti didelę bendrosios rinkos dalį (žr. šiuo klausimu 1991 m. birželio 18 d. Sprendimo *ERT*, C-260/89, Rink. p. I-2925, 31 punktą). Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar pagrindinėje byloje yra tenkinamas kriterijus dėl panašių ar pakankamai vienodų konkurencijos sąlygų.

36 Būtent šitaip apibrėžtoje rinkoje šis teismas turės įvertinti, ar ELPA užima dominuojančią padėtį.

- 37 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką sąvoka „dominuojanti padėtis“ pagal EB 82 straipsnį reiškia, kad įmonė yra tiek ekonomiškai pajėgi, kad gali sudaryti kliūčių veiksmingai konkurencijai atitinkamoje rinkoje, galėdama veikti pakankamai nepriklausomai nuo savo konkurentų, klientų ir pagaliau savo vartotojų (minėto sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją* 65 punktas, 1979 m. vasario 13 d. Sprendimo *Hoffmann-La Roche prieš Komisiją*, 85/76, Rink. p. 461, 38 punktas ir minėto sprendimo *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin prieš Komisiją* 30 punktas).
- 38 Reikia pridurti, kad įmonė gali atsidurti tokioje padėtyje, kai jai suteikiamos specialios ar išimtinės teisės, kurios jai gali leisti nustatyti, ar ir esant reikalui kokiomis sąlygomis kitos įmonės gali patekti į nagrinėjamą rinką ir vykdyti joje savo veiklą.
- 39 Reikia taip pat pabrėžti, kad tokia nuostata, kokia įtvirtinta Graikijos kelių kodekso 49 straipsnyje, EB 82 straipsnį gali pažeisti tik tuo atveju, jei paveikiama valstybių narių tarpusavio prekyba. Kaip savo išvados 63 ir 64 punktuose nurodė generalinė advokatė, valstybių narių tarpusavio prekyba laikoma paveikta tik tuo atveju, jei, remiantis objektyviomis faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, galima numatyti, kad egzistuoja pakankama tikimybė, jog nagrinėjamas elgesys valstybių narių tarpusavio prekybai gali daryti tiesioginį ar netiesioginį, realų ar potencialų poveikį, kuris galėtų kliudyti kurti vieningą valstybių narių rinką (2001 m. spalio 25 d. Sprendimo *Ambulanz Glöckner, C-475/99*, Rink. p. I-8089, 48 punktas). Tokio kriterijaus neatitinka hipotetinis ar spekuliatyvaus pobūdžio poveikis, kurį gali turėti įmonės, užimančios dominuojančią padėtį, elgesys. Be to, šis poveikis Bendrijos vidaus prekybai neturi būti nedidelis (1999 m. sausio 21 d. Sprendimo *Bagnasco ir kt., C-215/96 ir C-216/96*, Rink. p. I-135, 60 punktas ir minėto sprendimo *Ambulanz Glöckner* 48 punktas).
- 40 Taigi Bendrijos vidaus prekybai poveikis paprastai daromas, kai tenkinama keletas veiksnių, kurie, nagrinėjant atskirai, nebūtinai yra lemiami (1994 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *DLG, C-250/92*, Rink. p. I-5641, 54 punktas).

- 41 Be to, vertinant poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai reikšmę reikia atsižvelgti į aptariamą dominuojančią padėtį užimančios įmonės veiksmus, nes EB 82 straipsnis draudžia bet kokius veiksmus, galinčius paveikti laisvą prekybą taip, kad būtų trukdoma įgyvendinti vieningos rinkos tarp valstybių narių tikslus, ypač atskiriant nacionalines rinkas arba pakeičiant konkurencijos sąlygas bendrojoje rinkoje (1979 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Kassaregister ir Hugin Cash Registers prieš Komisiją*, 22/78, Rink. p. 1869, 17 punktas).
- 42 Aplinkybės, kad dominuojančią padėtį užimančios įmonės veiksmai yra susiję tik su prekyba prekėmis vienoje valstybėje narėje, nepakanka, siekiant atmesti galimo poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai galimybę (žr. šiuo klausimu 2006 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *Cipolla ir kt.*, C-94/04 ir C-202/04, Rink. p. I-11421, 45 punktą). Iš tiesų tokie veiksmai gali sustiprinti nacionalinės rinkos atskyrimą ir taip trukdo Sutartimi siekiamai abipusei ekonominei skvarbai (žr. pagal analogiją 2006 m. liepos 13 d. Sprendimo *Manfredi ir kt.*, C-295/04–C-298/04, Rink. p. I-6619, 45 ir 46 punktus).
- 43 Antra, kalbant apie EB 86 straipsnio taikymo sritį, šio straipsnio 1 dalyje numatyta, kad įmonėms, kurioms valstybės narės suteikia specialias arba išimtines teises, valstybės narės nepriima naujų teisės aktų ir nepalieka galiojančiųjų, prieštaraujančių šioje Sutartyje nurodytoms nuostatoms konkurencijos srityje. Šiuo klausimu primintina, kad toks juridinis asmuo, koks yra ELPA, kuriam suteikti įgaliojimai pritarti prašymams leisti rengti motociklų lenktynes, turi būti laikomas įmone, kuriai valstybė narė suteikė specialias teises EB 86 straipsnio 1 dalies prasme.
- 44 EB 86 straipsnio 2 dalyje valstybėms narėms leidžiama suteikti įmonėms, kurioms jos patiki teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas, išimtines teises, kurios gali trukdyti taikyti Sutarties nuostatas konkurencijos srityje, jeigu konkurencijos apribojimai ar net visiškas konkurencijos pašalinimas kitų ūkio subjektų atžvilgiu yra būtinas siekiant užtikrinti įmonių, kurioms suteiktos išimtinės teisės, specialių uždavinių atlikimą (minėto sprendimo *Corbeau* 14 punktas).

- 45 Kalbant apie motociklų lenktynių organizavimą ir komercinį eksploatavimą, kuri atlieka toks juridinis asmuo, koks yra ELPA, Graikijos vyriausybė nenurodė, kad kokių nors viešosios valdžios aktu jam buvo patikėta tokia veikla. Todėl nereikia toliau nagrinėti, ar tokia veikla gali būti bendros ekonominės svarbos paslaugos (žr. šiuo klausimu 1974 m. kovo 21 d. Sprendimo *BRT ir Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs*, 127/73, Rink. p. 313, 20 punktą ir 1989 m. balandžio 11 d. Sprendimo *Saeed Flugreisen ir Silver Line Reisebüro*, 66/86, Rink. p. 803, 55 punktą).
- 46 Įgaliojimai pritarti prašymams leisti rengti motociklų lenktynes neabejotinai įtvirtinti viešosios valdžios akte, t. y. Graikijos kelių kodekso 49 straipsnyje, tačiau to negalima laikyti ekonomine veikla, kaip pažymėjo generalinė advokatė savo išvados 110 punkte.
- 47 Todėl toks juridinis asmuo, koks yra ELPA, negali būti laikomas įmone, kuriai patikėta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugą EB 86 straipsnio 2 dalies prasme.
- 48 Trečia, kalbant apie klausimą, ar EB 82 straipsnis ir 86 straipsnio 1 dalis draudžia tokią nacionalinės teisės nuostatą, kaip antai Graikijos kelių kodekso 49 straipsnis, kuris tokiam juridiniam asmeniui, koks yra ELPA, kuris pats gali rengti motociklų lenktynes ir jas eksploatuoti komerciškai, suteikia įgaliojimus pritarti prašymams leisti rengti tokias lenktynes, nenustatant šių įgaliojimų vykdymo ribų, įpareigojimų ir kontrolės, reikia priminti, kad vien tik tai, jog suteikiant specialias ar išimtinės teises EB 86 straipsnio 1 dalies prasme buvo sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis, nėra nesuderinama su EB 82 straipsniu.
- 49 Atvirkščiai, valstybė narė pažeidžia šiose dviejose nuostatose nustatytus draudimus tik tuo atveju, kai atitinkama įmonė vien dėl to, kad naudojasi jai suteiktomis specialiomis ar išimtinėmis teisėmis, yra priversta piktnaudžiauti savo dominuojančia

padėti arba kai dėl šių teisių gali susidaryti situacija, kuriai esant ši įmonė bus priversta taip piktnaudžiauti (minėto sprendimo *Höfner ir Elser* 29 punktą, minėto sprendimo *ERT* 37 punktą, 1991 m. gruodžio 10 d. Sprendimo *Merci convenzionali porto di Genova*, C-179/90, Rink. p. I-5889, 16 ir 17 punktai bei 1994 m. spalio 5 d. Sprendimo *Centre d'insémination de la Crespelle*, C-323/93, Rink. p. I-5077, 18 punktą). Tokiu atveju nebūtina, kad piktnaudžiavimas būtų realus (žr. šiuo klausimu 1997 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Job Centre*, C-55/96, p. I-7119, 36 punktą).

- 50 Bet kuriuo atveju EB 82 straipsnis ir 86 straipsnio 1 dalis yra pažeista, jeigu dėl valstybei narei priskiriamos priemonės, o ypač tokios, kuria ji suteikia specialių ar išimtinių teisių pastarosios nuostatos prasme, gali atsirasti galimybė piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi (žr. šiuo klausimu minėtų sprendimų *ERT* 37 punktą, *Merci convenzionali porto di Genova* 17 punktą ir 2008 m. sausio 31 d. Sprendimo *Centro Europa 7*, C-380/05, Rink. p. I-349, 60 punktą).
- 51 Iš tikrųjų Sutartyje numatyta neiškraipyta konkurencija gali būti užtikrinta, tik jeigu atskiri rinkos subjektai turi lygias galimybes. Tokiam juridiniam asmeniui, koks yra ELPA, kuris pats rengia motociklų lenktynes ir jas eksploatuoja komerciškai, patikėti užduotį kompetentingai administracinei valdžios institucijai pritarti prašymams leisti rengti tokias lenktynes, *de facto* reiškia suteikti jam įgaliojimus paskirti asmenis, kuriems leidžiama rengti tokias lenktynes, ir nustatyti sąlygas, kuriomis galima jas rengti, bei šitaip suteikti šiam subjektui akivaizdų privalumą konkurentų atžvilgiu (žr. pagal analogiją 1991 m. kovo 19 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, C-202/88, Rink. p. I-1223, 51 punktą ir 1991 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *GB-Inno-BM*, C-18/88, Rink. p. I-5941, 25 punktą). Todėl tokią teisę turinti įmonė gali neleisti į atitinkamą rinką patekti kitiems ūkio subjektams. Tokią nevienodą padėtį konkurencijos sąlygų atžvilgiu, be kita ko, pabrėžia tai, kas buvo patvirtinta per posėdį Teisingumo Teisme, kad ELPA, rengdamas ar dalyvaudamas rengiant motociklų lenktynes, neprivalo gauti jokio pritarimo, kad kompetentinga administracinės valdžios institucija jam suteiktų reikalaujamą leidimą.
- 52 Be to, dėl tokio teisės akto, kuriuo tokiam juridiniam asmeniui, koks yra ELPA, suteikiami įgaliojimai pritarti prašymams leisti rengti motociklų lenktynes, šiame teisės akte nenustatant šių įgaliojimų vykdymo ribų, įpareigojimų ar kontrolės, juridinis

asmuo, kuriam patikėta pateikti tokį pritarimą, gali iškreipti konkurenciją, sudarant palankesnes sąlygas jo paties rengiamoms lenktynėms ar toms, kuriose jis dalyvauja.

- 53 Atsižvelgiant į išdėstytus samprotavimus, į pateiktus prejudicinius klausimus reikia atsakyti, kad juridinis asmuo, kurio veikla yra ne tik dalyvauti priimant administracinius sprendimus leisti rengti motociklų lenktynes, bet taip pat pačiam rengti tokias lenktynes ir kartu sudaryti finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis, patenka į EB 82 ir 86 straipsnių taikymo sritį. Šie straipsniai draudžia tokį teisės aktą, kuris juridiniam asmeniui, rengiančiam motociklų lenktynes ir kartu sudarančiam finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis, suteikia įgaliojimus pritari prašymams leisti rengti tokias lenktynes, nenustatant šių įgaliojimų vykdymo ribų, įpareigojimų ir kontrolės.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 54 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

Juridinis asmuo, kurio veikla yra ne tik dalyvauti priimant administracinius sprendimus leisti rengti motociklų lenktynes, bet taip pat pačiam rengti tokias lenktynes ir kartu sudaryti finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis,

patenka į EB 82 ir 86 straipsnių taikymo sritį. Šiais straipsniais draudžiamas toks teisės aktas, kuris juridiniam asmeniui, rengiančiam motociklų lenktynes ir kartu sudarančiam finansinio rėmimo, reklamos ir draudimo sutartis, suteikia įgaliojimus pritarti prašymams leisti rengti tokias lenktynes, nenustatant šių įgaliojimų vykdymo ribų, įpareigojimų ir kontrolės.

Parašai.